

Univerza v Novi Gorici
Fakulteta za humanistiko
Slovenistika 2. stopnja

UČNA MOTIVACIJA

študijsko gradivo

maj 2018

doc. dr. Maša Vidmar
Pedagoški inštitut

Vsebina predmeta

- o Opredelitev motivacije in teoretski pristopi k motivaciji
- o Izbrani motivacijski dejavniki:
  - o Povezanost, avtonomija, kompetentnost
  - o Šolska samopodoba
  - o Diferenciacija in **individualizacija pouka**
  - o **Odnosna kompetentnost učitelje in odnosne potrebe učencev**

Diferenciacija in individualizacija pouka

o Diferenciacija

- o ,Organizacijski ukrep‘

- o Občasne ali stalne, heterogene ali homogene skupine, z namenom, da se pouk in učenje posamezniku čim bolj prilagodita

o Individualizacija

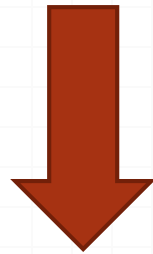
- o ,Didaktično načelo‘

- o Prilagajanje tega, kar je skupno in namenjeno vsem

- o Učitelj med učenci odkriva razlike (učne in druge), jih spoštuje, razvija in ob tem prilagaja skupno poučevanje glede na posebnosti in potrebe posameznika

Izhodišča

- o Različnosti med otroki
  - o Predznanje
  - o Preferenčno področja razvoja

DIFERENCIACIJA IN INDIVIDUALIZACIJA

Predznanje

0 325 prvošolcev

0 Pisanje

0 56% ime

0 31% ime in priimek

0 Črke

0 $M=14$ črk (največ 25)

0 32% skoraj vse črke (23, 24 or 25)

0 18% nobene črke

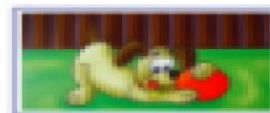
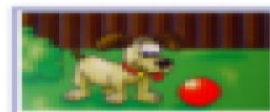
0 Male tiskane črke: 48% nobene črke; 19% vse črke

0 Branje

0 8% bere (60/69 točk)

0 80% ne bere

0 10% porajajoče se branje

A	I	N
M	E	T
O	J	V
L	K	U
	R	

Področje razvoja

- o Gibalni razvoj → telo – gibanje
- o Socialni in čustveni razvoj → čustva – odnos, domišljija
- o Osebnostni razvoj → volja – tekmovalnost
- o Spoznavni razvoj → um – učenje

Preferenčno področja razvoja/ orodja zrelosti

- o Koncept izhaja iz posebnih pedagoških načel Vzgoje za življenje (Education for life; www.edforlife.org)
- o Po svetu deluje nekaj šol po teh načelih, največ v ZDA, ena tudi v Sloveniji
- o Telo, čustva, voljo in um – »človekova orodja« za delovanje in komunikacijo z okoljem – *orodja zrelosti*
- o Cilj je uravnotežen razvoj vseh štirih orodij, eno je preferenčno

Značilnosti

- o Telo: potrebujejo **veliko gibanja, imajo veliko energije**. Radi sodelujejo v vseh dejavnosti, ki vključujejo gibanje
- o Čustva: močno izražena **potreba po urejenih odnosih ter potreba po ustvarjanju, domišljiji**
- o Volja: močno izražena **potreba po avtonomnosti – kaj hočem, kaj zmorem, česa nočem**. Radi tekmujejo, radi imajo izzive.
- o Um: **zelo radovedni, vse jih zanima, radi rešujejo različne naloge**. Najbolj prilagojeni zahtevam šole.

Vaja 1

- o Na kartončkih imate navedene različne dejavnosti – razvrstite jih glede na to, katero področje razvoja opisujejo

Ključ 1

- o Telo: 1, 6, 18
- o Čustva: 9, 10, 13, 16, 17, 20, 21
- o Volja: 2, 3, 4, 8, 14, 15, 19
- o Um: 5, 7, 11, 12

Vaja 2

- o Na podlagi opisanih dejavnosti – katero je vaše preferenčno področje razvoja?
- o Predstavljajte si enega od svojih učencev ali otrok, ki jih dobro poznate – določite njegovo področje razvoja (pomagajte si z vprašalnikom).

Dejavnosti, v katerih otrok najbolj uživa (je vesel, navdušen, ga zanimajo)

TELO - gibanje

Uživa, kadar je fizično aktiven (to nujno potrebuje). Če nima te možnosti, postane slabe volje, manj sodelovalen.
Pri igri s prijatelji pogosto izbira aktivne (gibalne) dejavnosti.
Rad se igra s konkretnimi materiali.

ČUSTVA - odnos, domišljija

Tudi sam se večkrat igra domišljijško igro, podoživlja zgodbe, živi v domišljijškem svetu.
S prijatelji se rad igra domišljijske igre.
Rad posluša glasbo in ustvarja.
Pomemben mu je stik z vzgojiteljico/učiteljico (tudi fizični).
Zelo se vživi v zgodbo, pravljico.
Rad se igra s plišastimi igračkami.
Rad ima živali.

VOLJA - tekmovalnost, izziv

Rad zmaguje in želi biti najboljši. Kadar ne more biti najboljši, se ne želi več igrati.
Rad se odloča.
Kadar je postavljen pred ultimatum, se ne ukloni, temveč raje sprejme posledice (kazen).
Rad sodeluje oziroma pomaga pri dejavnostih, ki jih običajno izvaja odrasli (npr. piše na tablo).
Rad naredi stvari sam.
Rad tekmuje, želi tekmovati v vsem.
Uživa v dejavnostih, ki jih lahko izvaja samostojno oziroma jih lahko sam izbira, določa.

RAZUM - radovednost, učenje

Vse ga zelo zanima.
Rad se pogovarja in razpravlja o različnih temah.
Uživa ob reševanju ugank in aktivnostih, kjer mora razmišljati in uporabljati različne strategije.
Veliko sprašuje.

Uporaba orodij zrelosti

- Spodbujanje otrokovega razvoja na vseh štirih področjih (skladen razvoj posameznika),
- Uporaba otrokovega preferenčnega orodja kot močne točke pri učenju ter spopadanju s težavami, šibkimi področji
- Uporaba otrokovega preferenčnega orodja kot sredstva za motivacijo otroka za šolsko delo

Vaja 3

- o Na kartončkih imate navedene različne dejavnosti, ki jih lahko izvajate pri pouku jezika – razvrstite jih glede na področje razvoja, ki ga dejavnost najbolj podpira

Primeri dejavnosti za opismenjevanje in delo s kratkimi besedili**TELO**

Igra vlog TRGOVINA (prehodno se priskrbi embalaža živil): učenci nakupijo izdelke z nakupovalnega lista.

Različice: nakupijo izdelke, ki se začnejo/končajo/vsebujejo določeno črko ali glas. Drug drugemu napišejo nakupovalni listek.

Pisanje črke ali besede s palico v zemljo, na velik papir na tleh, s prsti po zraku, s kredami po asfaltu, s prsti v mivki, s prsti v peni za britje.

Razporejanje malih predmetov (iz zabojčka s predmeti) glede na prvo črko ali glas (npr. učencem iz zabojčka izbere tri predmete na a).
Različice: izbor predmetov glede na končno ali sredinsko črko ali glas. Učenec odstrani predmet, ki se ne začne na določeno črko ali glas. Učenec ugotovi, kaj imajo skupnega trije predmeti (npr. vsi na črko b).

Sestavljanje črk, besed iz kock.

Igra RISTANC s črkami: učenec vrže kamenček na črko, pove besedo na to črko in jo potem razčleni na glasove – vsak glas en skok.
Različica: ristanec z zlogi ali besedami (učencem besedo razčleni na zloge oziroma stavek na besede – vsak skok je en zlog oziroma ena beseda).

Igra ZAMENJAJ STOL/PREMAKNI SE: glede na prvo črko imena; glede na prvo črko predmeta, ki ga ima učenec v roki; glede na črko, na kateri stoji – učitelj lahko to izgovori ali zapiše.

Igra ZAPOMNI SI ČRKO/BESEDO: učenec pride do učitelja, ki mu pokaže ali pove črko/besedo, on si jo zapomni, se vrne na svoje mesto in jo zapiše.
Različica: učitelj pove razčlenjeno besedo (npr. s-o-l-a), učenec jo na svojem mestu povezano pove/zapiše. Učitelj pokaže ali pove besedo, učenec jo na svojem mestu pove/zapiše brez glasu ali črke, ki jo mora odstraniti (npr. šola brez š).

Tipanje hrapavih črk (peščenih, iz smirkovega papirja): učenci s prsti vlečejo linije in pišejo črke (lahko so narisane puščice za smer pisanja). Ugotavljajo za katero črko gre.
Različica: z zavezanimi očmi ali v temni vrečki otipajo črko in poskušajo ugotoviti, za katero črko gre.

Igra LOTO: učenec iz vsake od treh vreč izžreba po en kartonček z besedo in nato iz besed oblikuje stavek. Ga zapiše.

Uporaba premične abecede (npr. tipanje črk, sestavljanje besed).

Vožnja vlaka po železnici v obliki osmice.

Branje besedila ali pravilice zunaj (na igrišču, na travniku).

ČUSTVA

Spoznavanje črk preko pravljic o črkah. Za vsako črko svoja pravljica. Sledi ilustracija pravljice, ki vsebuje dano črko.

Uporaba fotografij hišnih ljubljencev, članov družine, prijateljev, najljubših risanih junakov kot izhodišče za spoznavanje črk/besed/branje besed/pisanje.

Risanje predmetov na določeno črko.

Izdelovanje črk iz plastelina, pisanje črk z vodenkami.

Uprizoritev kratkega besedila.

Učenje svojega medvedka/pliškota, kako se napiše določena črka/beseda.

Igra: "Kaj imaš rad? Kaj imaš rad in se začne na glas npr. M?"

Vključevanje najljubših igračk: učenci prinesejo svoje najljubše igračke v šolo in njihovo ime pišejo na tablo.

Tvorba/pisanje pravljic ali razglednic za svojo plišasto igračko ali o njej.

VOLJA

Večina predlaganih dejavnosti, če ji dodamo nek element omejitve ali izziva (npr. časovna omejitev, najti čim več, rešiti nekaj težkega).

Pisanje črk/besede na tablo.

"Da vidim, če nam bo danes uspelo, da preberemo tebe besede."

Izstriži iz revije čim več besed na določeno črko (prva, zadnja, sredinska).

Različica: najti in prešteti v besedilu vse npr. j.

"Da vidimo, če nam skupaj uspe najti ali napisati 6 besed, ki se začnejo na črko A. Včeraj smo zapisali 5 besed na črko T, ali lahko danes najdemo več kot 5 besed, ki se začnejo na črko A?"

Igra SKRITI ZAKLAD: učitelj skrje črke na kartončkih po razredu, otroci jih iščejo ("Da vidimo, če jih najdete vseh 25 v 5 min.")

Igra ZBIRANJE NALEPKIC. Za vsako prebrano zgodbo (ali za npr. 10 minut branja), lahko učencem pobarva kvadratok v svojem stolpcu. Ko zbere 10 kvadratkov, dobi nagrado – nalepko. Vsak poskuša zbrati čim več nalepk v svoji zbirki/mini albumčku.

UM

Večina običajnih nalog v delovnih zvezkih (napiši na črto ustrezen odgovor, grafomotorične vaje).

Igranje družabnih iger (npr. spomin s črkami, domine, bralne kartice).

Sestavljanje sestavljanek – puzzlov.

Reševanje križank.

Igra POIŠČI PAR: učenec poišče pare, in sicer črko ter fotografijo predmeta, ki se začne na to črko.

Igra POIŠČI ČRKO: učenci povejo, zapišejo, poiščejo črko v stavnicu, na katero se začne/konča določena beseda.

Razporejanje fotografij predmetov ali kartončkov z besedami glede na prvo črko (npr. iz nabora izbere tri fotografije predmetov na črko a – avto, ananas, avtobus).
Različice: Učenec izbira fotografije ali besede glede na zadnjo ali sredinsko črko ali glas. Učenec odstrani fotografijo ali kartonček z napisom, ki se ne začne na določeno črko ali glas.

Ključ 2

- o Telo: 2, 5, 7, 11, 13, 14, 18, 19, 25, 28, 29, 34
- o Čustva: 1, 9, 12, 16, 21, 22, 24, 26, 27
- o Volja: 3, 4, 8, 15, 20, 23, 33
- o Um: 6, 10, 17, 30, 31, 32, 35

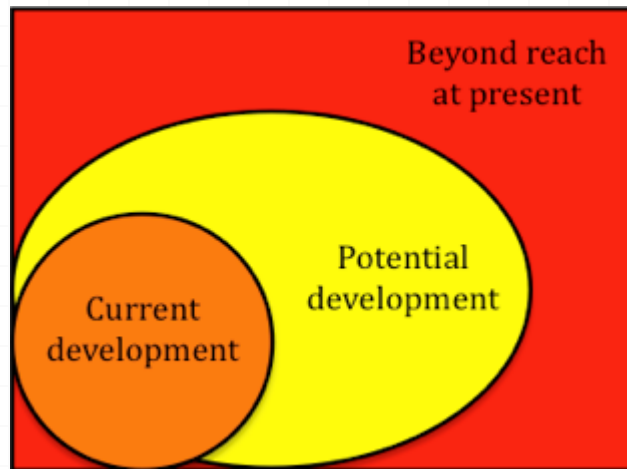
Zaključki

- o Naloge, primerne sposobnostim učenca
- o Upoštevanje osebnega interesa učenca
- o Upoštevanje možnosti uporabe (igrice, internet, podnapisi, sms, časopisi/revije, leposlovna besedila, embalaža, navodila, brošure)
- o Upoštevanje avtonomnosti učenca, da občasno sam odloča, kaj in koliko bo bral

Odnosna kompetentnost učitelje in odnosne potrebe učencev

- Umeščeno v kontekst socialnih in čustvenih kompetenc strokovnih delavcev
- Umeščeno v kontekst Vygotskyjeve teorije učenja (pomen socialne interakcije za učenje)

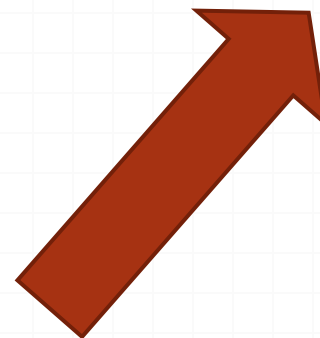
o Območje bližnjega razvoja (OBR)

Socialne in čustvene kompetence strokovnih delavcev

o CASEL (2013)

Učiteljeva sposobnost, da vzpostavi in vzdržuje dobre odnose z učenci. Mnogo učiteljev doživlja odnose in interakcijo z učenci kot najbolj težaven aspekt poučevanja.

Vloga odnosa

- Odnosi imajo osrednjo vlogo v posameznikovem razvoju, o čemer govorijo številne teorije in študije (npr. teorija navezanosti, območje bližnjega razvoja)
- Te teorije so temelj za razumevanje odnosa učitelj-otrok in za pričakovanje, da ima ta odnos velik vpliv na učence
- Številne vzdolžne študije dejansko potrjujejo, da imajo ocene učitelja o **podpornem odnosu z učencem pozitivne učinke na vedenjsko in učno prilagajanje učencev**
- Poleg tega ima odnos učitelj-učenec izredno **močan vpliv na učiteljevo zadovoljstvo pri delu in je povezan z občutkom učinkovitosti pri učiteljih**

Odnosne potrebe

- **Potreba po varnosti:** občutek, da lahko pokažeš, kdo si, brez strahu, da bi izgubil spoštovanje druge osebe ali njeno naklonjenost
- **Občutek vrednosti:** občutek, da sem vreden, cenjen, da poskrbijo zame
- **Sprejemanje s strani pomembne druge osebe**
- **Vzajemnost:** občutek, da je drugi izkusil podobno v svojem življenju
- **Samo-definicija:** potreba, da izkusim in izrazim svojo edinstvenost in da drugi to pripozna in spoštuje
- **Narediti učinek:** možnost, da vplivam na drugo osebo na želeni način, da razmišlja drugače, se vede drugače
- **Drugi da pobudo:** da drugi v odnosu da pobudo za stik, komunikacijo

Odnosna kompetentnost

- Pomembnost **odnosov** za otrokov razvoj
- *Sposobnost učiteljev/vzgojiteljev, da **vidijo** posameznega otroka v njegovih specifičnostih in nanje uglasijo svoje ravnanje, ne da bi mu predali vodstveno vlogo, ob tem pa so v stikih z otroki **avtentični**. Sposobnost in volja učiteljev, da prevzamejo polno **odgovornost za kakovost odnosa.**' (Juul & Jensen, 2010)*

Dve komponenti

- Spoštovanje individualnosti
- Odgovornost za odnos

Spoštovanje individualnosti

- Učitelji učence/otroke doživljajo in se do njih obnašajo kot do posameznikov – kot avtonomnih oseb, ki igrajo aktivno vlogo pri oblikovanju in vzdrževanju odnosov
  - Učitelj počne stvari skupaj z učencem, in ne njim
  - Učenec s svojimi reakcijami v okviru določenega odnosa daje informacije o tem, kdo je in kateri deli odnosa so mu všeč (ali manj všeč). Učenčevih reakcij torej ne interpretira kot odraz tega, kar učenec je, temveč kdo je v tem konkretnem odnosu.
  - Ta proces ne obsega zgolj komunikacijske spretnosti, temveč je tudi dialog, ki temelji na iskreni želji in kompetenci odraslih, da reagirajo odprto in občutljivo.
  - Kvaliteta odnosa je odvisna od tega, kako pristni so odrasli (učitelji) v takšni komunikaciji in kako vključene se počutijo otroci (učenci).

Odgovornost za odnos

- Odnos učenec-učitelj je asimetričen
- Učitelji so odgovorni za ustvarjanje odnosa in za kvaliteto (recipročnost, dinamiko) odnosa
- Ko se torej z učencem ali skupino učencev ne razvije pozitiven, vzpodbuden, sprejemajoč odnos, se učitelj vpraša, kaj dela, da se ta pozitiven odnos ne ustvari (in temu primerno prilagodi svoje ravnanje)
- Učitelj nosi glavno odgovornost za ustvarjanje dobre interakcije in ustreznega učnega okolja kot tudi za sodelovanje v odnosih, ki podpirajo razvoj učencev
- Učitelji predstavljajo vzor (model), kako komunicirati

Vaja 4

- o Izpolnite vprašalnik
- o Za posamezno postavko ocenite, ali bolj posega na spoštovanje individualnosti ali odgovornosti za odnos

VPRAŠALNIK – Otroci in jaz (Vidmar & Kerman, 2016; Vidmar, Rutar Leban in Niederberger, 2015)

Pozorno preberite posamezne izjave in **ocenite, kako pogosto veljajo za vas** (izberete en odgovor) v povezavi z otroki v vaši skupini v vrtcu. Pri posamezni trditvi se ne zadržujte predolgo, odgovorite tako, kot vam najprej pride na misel. Tu ni "pravih" in "napačnih" odgovorov.

Prosim, obkrožite ustrezno številko pod vsako od trditev.

1. **Odprt sem za otrokove ideje in predloge in jih upoštevam pri dejavnostih v skupini.**

Nikoli	Zelo redko	Občasno	Zelo pogosto	Vedno
1	2	3	4	5

2. **Kadar se otrok vede ali govori neprimerno oz. neustrezno, poskušam razumeti, kaj se za vedenjem ali izjavami skriva.**

Nikoli	Zelo redko	Občasno	Zelo pogosto	Vedno
1	2	3	4	5

3. **Kadar ne morem vzpostaviti dobrega odnosa z otrokom, ga prosim za pomoč.**

Nikoli	Zelo redko	Občasno	Zelo pogosto	Vedno
1	2	3	4	5

4. **V skupini upoštevam, da vsak otrok doživlja isto situacijo po svoje.**

Nikoli	Zelo redko	Občasno	Zelo pogosto	Vedno
1	2	3	4	5

5. **Otrokovih žalitev oz. neprimerne vedenja ne vzamem osebno, ampak jih razumem kot posledico neravnovesja med otrokom in menoj/okoljem.**

Nikoli	Zelo redko	Občasno	Zelo pogosto	Vedno
1	2	3	4	5

6. **V skupini upoštevam, da otrok lahko vidi, razume in doživlja isto situacijo drugače kot jaz.**

Nikoli	Zelo redko	Občasno	Zelo pogosto	Vedno
1	2	3	4	5

7. **Če se znajdem v ponavljajočih se konfliktih z določenim otrokom/otroki, poskušam razmisliti o svojem ravnanju in ga večinoma tudi spremeniti.**

Nikoli	Zelo redko	Občasno	Zelo pogosto	Vedno
1	2	3	4	5

8. **V odnosu z vsakim otrokom vidim priložnost za svoj osebni in profesionalni razvoj.**

Nikoli	Zelo redko	Občasno	Zelo pogosto	Vedno
1	2	3	4	5

9. **Razumem, da ima vsak otrok različen način razmišljanja, delovanja in se trudim prilagoditi svoje ravnanje temu.**

Nikoli	Zelo redko	Občasno	Zelo pogosto	Vedno
1	2	3	4	5

10. **Kot strokovni delavec v celoti prevzeman odgovornost za odnos med menoj in posameznim otrokom.**

Nikoli	Zelo redko	Občasno	Zelo pogosto	Vedno
1	2	3	4	5

11. **Z vsakim otrokom/skupino lahko učinkovito sodelujem.**

Nikoli	Zelo redko	Občasno	Zelo pogosto	Vedno
1	2	3	4	5

VIRI: Vidmar, M. in Kerman, K. (2016). The development of teacher's Relational competence scale : structural validity and reliability. *Šolsko poje*, 27, (1/2), 41-62, 196-198.

Vidmar, M., Rutar Leban, T. in Niederberger, U. (2015). Lastivice odnose (kompetenosti) učiteljev-pilotna II, neobjavljeno gradivo.

Ključ

- o Spoštovanje individualnosti: 1, 4, 6, 9
- o Odgovornost za odnos: 2, 3, 5, 7, 8, 10, 11

Zaključek

- o Odnos je pomemben prostor učenja (humanistične teorije)
- o Vzpostavljanje in ohranjanje kvalitetnega odnosa z učenci je odgovornost učitelja

SEMINAR UM: film Abeceda

SEMINAR UM: film Abeceda

- o Ogleđ filma in napišite refleksijo:
<https://www.imdb.com/title/tt3215346/>
- o Na kratko (do 150 besed) povzemite vsebino filma
- o Kaj vam je bilo všeč? S čim se strinjate?
- o Izberite odlomek, ki vas je najbolj pritegnil ter in pojasnite, zakaj.
- o Ocenite uporabno vrednost za vas in vaše bodoče delo
- o Kaj je za vas ključno sporočilo filma? Povzemite z lastnimi besedami.
- o **Vaš izdelek naj obsega od 800 do 1000 besed**
- o **Pripravite ppt (do 10 drsnic)**

SEMINAR SČVUP: knjiga Empatija

Jesper Juul

EMPATIJA

Pot do sebe in do drugega

Peter Høeg, Jes Bertelsen, Steen Hildebrandt,
Helle Jensen, Michael Stubberup

SEMINAR SČVUP: knjiga

Empatija

- o Preberite knjigo in napišite refleksijo: Na kratko (do 150 besed) povzemite vsebino knjige
- o Kaj vam je bilo všeč? S čim se strinjate?
- o Izberite odlomek, ki vas je najbolj pritegnil ter in pojasnite, zakaj.
- o Ocenite uporabno vrednost za vas in vaše bodoče delo ter navedite, v kakšnih situacijah bi vam lahko primeri in aktivnosti iz knjige prišla prav
- o Kaj je za vas ključno sporočilo knjige? Povzemite z lastnimi besedami.
- o **Vaš izdelek naj obsega od 800 do 1000 besed**
- o **Pripravite ppt (do 10 drsnic)**